

A. S. Serdyuk, I. V. Sokolenko

(Institute of Mathematics, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv)
serdyuk@imath.kiev.ua, sokol@imath.kiev.ua

Approximation by Fourier sums in classes of Weyl–Nagy differentiable functions with high exponent of smoothness ¹

We establish asymptotic estimates for the least upper bounds of approximations in the uniform metric by Fourier sums of order $n - 1$ of classes of 2π -periodic Weyl–Nagy differentiable functions, $W_{\beta,p}^r$, $1 \leq p \leq \infty$, $\beta \in \mathbb{R}$, for high exponents of smoothness r ($r - 1 \geq \sqrt{n}$). We obtain similar estimates in metrics of the spaces L_p , $1 \leq p \leq \infty$, for functional classes $W_{\beta,1}^r$.

А. С. Сердюк, І. В. Соколенко (Інститут математики НАН України, Київ)

Наближення сумами Фур'є на класах диференційовних в сенсі Вейля–Надя функцій з високим показником гладкості

Встановлено асимптотичні оцінки точних верхніх меж відхилень в рівномірній метриці частинних сум Фур'є порядку $n - 1$ на класах 2π -періодичних функцій, диференційовних в сенсі Вейля–Надя, $W_{\beta,p}^r$, $1 \leq p \leq \infty$, $\beta \in \mathbb{R}$, при високих показниках гладкості r ($r - 1 \geq \sqrt{n}$). Аналогічні оцінки встановлено і в метриках просторів L_p , $1 \leq p \leq \infty$, для функціональних класів $W_{\beta,1}^r$.

1. Вступ. Нехай L_p , $1 \leq p < \infty$, — простір 2π -періодичних сумовних в p -му степені на $[-\pi, \pi)$ функцій φ зі стандартною нормою

$$\|\varphi\|_p = \left(\int_{-\pi}^{\pi} |\varphi(t)|^p dt \right)^{1/p};$$

L_∞ — простір 2π -періодичних вимірних та істотно обмежених функцій φ в якому норма задана рівністю

$$\|\varphi\|_\infty = \operatorname{ess\,sup}_t |\varphi(t)|;$$

C — простір 2π -періодичних неперервних функцій φ з нормою

$$\|\varphi\|_C = \max_t |\varphi(t)|.$$

Нехай, далі, $W_{\beta,p}^r$, $r > 0$, $\beta \in \mathbb{R}$, $1 \leq p \leq \infty$, — класи 2π -періодичних функцій f , що зображуються у вигляді згортки

$$f(x) = \frac{a_0}{2} + (\varphi * B_{r,\beta})(x) = \frac{a_0}{2} + \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} \varphi(x-t) B_{r,\beta}(t) dt, \quad a_0 \in \mathbb{R}, \quad (1)$$

з ядрами Вейля–Надя $B_{r,\beta}(\cdot)$ вигляду

$$B_{r,\beta}(t) = \sum_{k=1}^{\infty} k^{-r} \cos\left(kt - \frac{\beta\pi}{2}\right), \quad r > 0, \quad \beta \in \mathbb{R}, \quad (2)$$

¹This work was partially supported by the Project "Innovative methods in the theory of differential equations, computational mathematics and mathematical modeling".

функцій φ , що задовольняють умову $\varphi \in B_p^0$, де

$$B_p^0 := \left\{ \varphi \in L_p : \|\varphi\|_p \leq 1, \int_{-\pi}^{\pi} \varphi(t) dt = 0 \right\}. \quad (3)$$

Класи $W_{\beta,p}^r$ називають класами Вейля–Надя (див., наприклад, [1–4]), а функцію φ в зображенні (1) називають (r, β) -похідною в сенсі Вейля–Надя функції f і позначають через f_{β}^r .

При всіх $1 < p, s < \infty, r > (\frac{1}{p} - \frac{1}{s})_+$ = $\begin{cases} \frac{1}{p} - \frac{1}{s}, & p < s, \\ 0, & p \geq s, \end{cases}$ і $\beta \in \mathbb{R}$ має місце вкладення $W_{\beta,p}^r \subset L_s$ (див., наприклад, [1, Ch. V.4], [2, Ch. VI.6]). Окрім того, при довільних $1 \leq p \leq \infty, r > \frac{1}{p}, \beta \in \mathbb{R}$ виконуються вкладення $W_{\beta,p}^r \subset C$ (див., наприклад, [5]).

Якщо $r \in \mathbb{N}$ і $\beta = r$, то функції вигляду (2) є відомими ядрами Бернуллі, а відповідні класи $W_{\beta,p}^r$ збігаються з відомими класами W_p^r 2π -періодичних функцій f , які мають абсолютно неперервні похідні до $(r-1)$ -го порядку включно і такі, що $\|f^{(r)}\|_p \leq 1$. При цьому майже скрізь виконується рівність $f^{(r)}(\cdot) = f_{\beta}^r(\cdot)$.

Для довільної множини $\mathfrak{N} \subset X$, де $X = C$ або $L_s, 1 \leq s \leq \infty$, розглянемо величину

$$\mathcal{E}_n(\mathfrak{N})_X := \sup_{f \in \mathfrak{N}} \|f(\cdot) - S_{n-1}(f; \cdot)\|_X, \quad (4)$$

в якій $S_{n-1}(f; \cdot)$ — частинна сума Фур'є порядку $n-1$ функції f .

При $X = C$ для точних верхніх меж вигляду (4) на класах Вейля–Надя $W_{\beta,\infty}^r$ має місце асимптотична при $n \rightarrow \infty$ рівність

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,\infty}^r)_C = \frac{4}{\pi^2} \frac{\ln n}{n^r} + O\left(\frac{1}{n^r}\right), \quad r > 0, \quad \beta \in \mathbb{R}. \quad (5)$$

При $r \in \mathbb{N}$ і $\beta = r$ цю оцінку довів А.М. Колмогоров [6]. При дробових $r > 0$ і деяких співвідношеннях між r і β — В.Т. Пінкевич [7] та С.М. Нікольський [8]. В загальному випадку оцінка (5) впливає із результатів А.В. Єфімова [9] та С.О. Теляковського [10].

Зазначимо також, що аналогічна до (5) асимптотична рівність має місце і для класів $W_{\beta,1}^r$ в метриці простору L_1 , а саме

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_{L_1} = \frac{4}{\pi^2} \frac{\ln n}{n^r} + O\left(\frac{1}{n^r}\right), \quad r > 0, \quad \beta \in \mathbb{R}, \quad (6)$$

(див. [11, 12]).

У вказаних роботах параметри r і β класів Вейля–Надя вважалися фіксованими і питання про залежність залишкового члена в оцінці (5) (чи (6)) не розглядався. Характер залежності від r і β залишкового члена в асимптотичній оцінці (5) вивчалися роботах І.Г. Соколова [13], С.Г. Селіванової [14], Г.І. Натансона [15], С.О. Теляковського [16–18] та С.Б. Стечкіна [19].

У роботі [19] досліджено асимптотичну поведінку величин $\mathcal{E}_n(W_{\beta,\infty}^r)_C$ при $n \rightarrow \infty$ і $r \rightarrow \infty$. А саме було доведено, що при довільних $r \geq 1$ і $\beta \in \mathbb{R}$ має місце рівність

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,\infty}^r)_C = \frac{1}{n^r} \left(\frac{8}{\pi^2} \mathbf{K}(e^{-r/n}) + O(1) \frac{1}{r} \right), \quad (7)$$

в якій

$$\mathbf{K}(q) = \int_0^{\pi/2} \frac{dt}{\sqrt{1 - q^2 \sin^2 t}} \quad (8)$$

— повний еліптичний інтеграл першого роду, а $O(1)$ — величина, рівномірно обмежена по r, n і β .

Крім того, С.Б. Стечкін показав [19, теорема 4], що для великих r залишковий член у рівності (7) можна покращити. А саме, при довільних $r \geq n + 1$ і $\beta \in \mathbb{R}$ виконується оцінка

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta, \infty}^r)_C = \frac{1}{n^r} \left(\frac{4}{\pi} + O(1) \left(1 + \frac{1}{n} \right)^{-r} \right), \quad (9)$$

в якій $O(1)$ — величина, рівномірно обмежена по r, n і β . Формула (9) є асимптотичною рівністю, якщо $r/n \rightarrow \infty$.

З [19] також випливає, що для величин $\mathcal{E}_n(W_{\beta, 1}^r)_{L_1}$ мають місце аналогічні до (7) і (9) оцінки, а саме при $r \geq 1$ і $\beta \in \mathbb{R}$ рівномірно відносно всіх розглядуваних параметрів виконується формула

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta, 1}^r)_{L_1} = \frac{1}{n^r} \left(\frac{8}{\pi^2} \mathbf{K}(e^{-r/n}) + O(1) \frac{1}{r} \right), \quad (10)$$

а при $r \geq n + 1$ і $\beta \in \mathbb{R}$ рівномірно по всіх параметрах — оцінка

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta, 1}^r)_{L_1} = \frac{1}{n^r} \left(\frac{4}{\pi} + O(1) \left(1 + \frac{1}{n} \right)^{-r} \right). \quad (11)$$

Згодом С.О. Теляковський [17, 18] показав, що другий доданок у формулах (9) та (11) можна замінити меншим, а саме, замість $O(1)(1 + 1/n)^{-r}$ записати $O(1)(1 + 2/n)^{-r}$. Він же уточнив оцінки (9) та (11) за рахунок виділення наступних членів асимптотики.

У роботі авторів [20], зокрема, при довільних $1 \leq p \leq \infty$ встановлено узагальнюючі аналоги оцінок С.Б. Стечкіна (9) і (11). А саме, було розглянуто більш загальні, ніж $W_{\beta, p}^r$ класи функцій $W_{\beta, p}^r$, які задаються згортками

$$f(x) = \frac{a_0}{2} + \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} \varphi(x-t) B_{r, \bar{\beta}}(t) dt, \quad a_0 \in \mathbb{R}, \quad \varphi \in B_p^0, \quad (12)$$

з ядрами

$$B_{r, \bar{\beta}}(t) = \sum_{k=1}^{\infty} k^{-r} \cos \left(kt - \frac{\beta_k \pi}{2} \right), \quad (13)$$

що визначаються параметром $r > 0$ і довільною числовою послідовністю $\bar{\beta} = \{\beta_k\}_{k=1}^{\infty}$ фазових зсувів $\beta_k \in \mathbb{R}$.

Зрозуміло, що у випадку, коли $\beta_k = \beta$ при всіх $k \in \mathbb{N}$, то класи $W_{\bar{\beta}, p}^r$ перетворюються у класи Вейля–Надя $W_{\beta, p}^r$.

У роботі [20] для величин (4) при $\mathfrak{N} = W_{\bar{\beta}, p}^r$ і $X = C$ або $\mathfrak{N} = W_{\bar{\beta}, 1}^r$ і $X = L_p$ було доведено, що при всіх $r \geq n + 1$, $\beta_k \in \mathbb{R}$ і $1 \leq p \leq \infty$ виконуються оцінки

$$\mathcal{E}_n(W_{\bar{\beta}, p}^r)_C = \frac{1}{n^r} \left(\frac{\|\cos t\|_{p'}}{\pi} + O(1) \left(1 + \frac{1}{n} \right)^{-r} \right), \quad \frac{1}{p} + \frac{1}{p'} = 1, \quad (14)$$

$$\mathcal{E}_n(W_{\bar{\beta}, 1}^r)_{L_p} = \frac{1}{n^r} \left(\frac{\|\cos t\|_p}{\pi} + O(1) \left(1 + \frac{1}{n} \right)^{-r} \right), \quad (15)$$

в яких $O(1)$ — величини, рівномірно обмежені відносно усіх розглянутих параметрів. Оцінки (14) і (15) є асимптотичними рівностями, якщо $r/n \rightarrow \infty$. Більш того, як доведено в [21, теорема 5] за виконання умови $r/n \rightarrow \infty$ величини $\mathcal{E}_n(W_{\beta,p}^r)_C$ асимптотично збігаються з найкращими рівномірними наближеннями класів $W_{\beta,p}^r$ тригонометричними поліномами порядку $n - 1$.

У роботі авторів [22] встановлено інтерполяційні аналоги асимптотичних оцінок (14) і (15), в яких замість норм віхилень частинних сум Фур'є розглядаються норми відхилень інтерполяційних тригонометричних поліномів Лагранжа з рівномірним розподілом вузлів.

В даній роботі досліджується асимптотична поведінка величин $\mathcal{E}_n(W_{\beta,p}^r)_C$ і $\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_{L_p}$, $1 \leq p \leq \infty$, у випадку, коли гладкісний та апроксимативний параметри r і n пов'язані співвідношенням

$$\sqrt{n} + 1 \leq r \leq n^2. \quad (16)$$

При $p = \infty$ асимптотична поведінка для зазначених величин відома і описується формулами (7) і (10).

При $p = 2$ відомі точні значення величин $\mathcal{E}_n(W_{\beta,p}^r)_C$ та $\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_{L_p}$ при довільних $r > \frac{1}{2}$, $n \in \mathbb{N}$ і $\bar{\beta} = \{\beta_k\}_{k=1}^\infty$, $\beta_k \in \mathbb{R}$:

$$\mathcal{E}_n(W_{\bar{\beta},2}^r)_C = \mathcal{E}_n(W_{\bar{\beta},1}^r)_{L_2} = \frac{1}{\sqrt{\pi}} \left(\sum_{k=n}^{\infty} \frac{1}{k^{2r}} \right)^{1/2} = \frac{1}{\sqrt{\pi}\Gamma(2r)} \left(\int_0^{\infty} \frac{t^{2r-1}e^{-nt}}{1-e^{-t}} dt \right)^{\frac{1}{2}} \quad (17)$$

(див, наприклад, [20, 23, 24]).

При всіх інших значеннях параметра p (тобто при $1 \leq p < 2$ або $2 < p < \infty$ і $\frac{r}{n} \rightarrow \infty$) асимптотичні рівності для величин $\mathcal{E}_n(W_{\beta,p}^r)_C$ і $\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_{L_p}$ за виконання умови (16) залишались невідомими.

У даній роботі зазначені рівності будуть знайдені за рахунок використання методології, яка дозволяє звести задачу про сильну асимптотику величин вигляду (4) при $X = C$ або L_p на класах Вейля–Надя до аналогічних величин на класах інтегралів Пуассона; для останніх асимптотичні рівності відомі завдяки роботам [25, 26].

Позначимо через $C_{\beta,p}^q$, $q \in (0, 1)$, $\beta \in \mathbb{R}$, $1 \leq p \leq \infty$, — класи інтегралів Пуассона періодичних функцій з множин B_p^0 вигляду (3), тобто класи 2π -періодичних функцій f , що зображуються згортками

$$f(x) = \frac{a_0}{2} + \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} \varphi(x-t) P_{q,\beta}(t) dt, \quad a_0 \in \mathbb{R}, \quad \varphi \in B_p^0, \quad (18)$$

з ядрами Пуассона $P_{q,\beta}(t)$ вигляду

$$P_{q,\beta}(t) = \sum_{k=1}^{\infty} q^k \cos\left(kt - \frac{\beta\pi}{2}\right), \quad q \in (0, 1), \quad \beta \in \mathbb{R}. \quad (19)$$

2. Наближення функцій з класів $W_{\beta,p}^r$ сумами Фур'є в рівномірній метриці.

Теорема 1 *Нехай $1 \leq p \leq \infty$, $\beta \in \mathbb{R}$, $r > 1$ і $n \in \mathbb{N}$. Тоді за виконання умови*

$$\sqrt{n} + 1 \leq r \leq n + 1 \quad (20)$$

при $p = 1$ має місце формула

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_C = n^{-r} \left(\frac{1}{\pi(1-e^{-r/n})} + O(1)nr^{-2} \right), \quad (21)$$

а при $1 < p \leq \infty$ – формула

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,p}^r)_C = n^{-r} \left(\frac{\|\cos t\|_{p'}}{\pi} F^{\frac{1}{p'}} \left(\frac{p'}{2}, \frac{p'}{2}; 1; e^{-2r/n} \right) + O(1)nr^{-2} \right), \quad \frac{1}{p} + \frac{1}{p'} = 1, \quad (22)$$

де $F(a, b; c; z)$ – гіпергеометрична функція Гаусса

$$F(a, b; c; z) = 1 + \sum_{k=1}^{\infty} \frac{(a)_k (b)_k}{(c)_k} \frac{z^k}{k!}, \quad (x)_k := x(x+1)(x+2)\dots(x+k-1). \quad (23)$$

В (21) і (22) $O(1)$ – величини, рівномірно обмежені відносно всіх розглядуваних параметрів.

Доведення теореми 1. Будемо використовувати запропонований С.Б. Стєчкіним у [19] метод доведення, який полягає у тому, що залишок ряду Фур'є ядра Вейля–Надя $B_{r,\beta}$ вигляду (2) апроксимується в $L_{p'}$ -метриці залишком ряду Фур'є ядра Пуассона $P_{q,\beta}$ вигляду (19) при $q = e^{-r/n}$. Стєчкін [19] реалізував зазначений підхід при $p' = 1$. Ми ж розглядаємо загальний випадок $1 \leq p' \leq \infty$.

Покладемо

$$B_{r,\beta,n}(t) := \sum_{k=n}^{\infty} k^{-r} \cos \left(kt - \frac{\beta\pi}{2} \right). \quad (24)$$

Із рівностей (1), (2) і (4) отримуємо

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,p}^r)_C = \frac{1}{\pi} \sup_{\varphi \in B_p^0} \int_{-\pi}^{\pi} \varphi(x-t) \sum_{k=n}^{\infty} k^{-r} \cos \left(nt - \frac{\beta\pi}{2} \right) dt = \frac{1}{\pi} \sup_{\varphi \in B_p^0} \int_{-\pi}^{\pi} \varphi(x-t) B_{r,\beta,n}(t) dt. \quad (25)$$

Поклавши $q = e^{-r/n}$, подамо $B_{r,\beta,n}(t)$ у такому вигляді:

$$B_{r,\beta,n}(t) = \left(\frac{e}{n} \right)^r P_{q,\beta,n}(t) + R_n(r; \beta)(t), \quad (26)$$

де

$$P_{q,\beta,n}(t) := \sum_{k=n}^{\infty} q^k \cos \left(kt - \frac{\beta\pi}{2} \right), \quad (27)$$

$$R_n(r; \beta)(t) := B_{r,\beta,n}(t) - \left(\frac{e}{n} \right)^r P_{q,\beta,n}(t). \quad (28)$$

Тоді з (25) одержуємо

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,p}^r)_C = \left(\frac{e}{n} \right)^r \mathcal{E}_n(C_{\beta,p}^q)_C + O(1)R_n(r; \beta; p)_C, \quad (29)$$

де

$$R_n(r; \beta; p)_C := \sup_{\varphi \in B_p^0} \int_{-\pi}^{\pi} \varphi(x-t) R_n(r; \beta)(t) dt. \quad (30)$$

Як випливає з [25, теорема 1] та [27, формула (25)] при довільних $1 \leq p \leq \infty$ для величин $\mathcal{E}_n(C_{\beta,p}^q)_C$, $0 < q < 1$, $\beta \in \mathbb{R}$, мають місце рівності

$$\mathcal{E}_n(C_{\beta,1}^q)_C = q^n \left(\frac{1}{\pi(1-q)} + O(1) \frac{q}{n(1-q)^2} \right), \quad p = 1, \quad (31)$$

та

$$\mathcal{E}_n(C_{\beta,p}^q)_C = q^n \left(\frac{\|\cos t\|_{p'}}{\pi} F_{\frac{1}{p'}} \left(\frac{p'}{2}, \frac{p'}{2}; 1; q^2 \right) + O(1) \frac{\xi(p)q}{n(1-q)^{s(p)}} \right), \quad 1 < p \leq \infty, \frac{1}{p} + \frac{1}{p'} = 1, \quad (32)$$

де

$$s(p) = \begin{cases} 1, & p = \infty, \\ 2, & p \in [1, \infty), \end{cases} \quad \xi(p) = \begin{cases} 0, & p = 2, \\ 1, & p \in [1, 2) \cup (2, \infty], \end{cases} \quad (33)$$

а величини $O(1)$ рівномірно обмежені відносно n, p, q і β .

Для залишкових членів зі співвідношень (31) і (32) при $q = e^{-r/n}$ за умови $\sqrt{n}+1 \leq r \leq n+1$, з урахуванням нерівностей

$$e^{-x} \leq \frac{1}{1+x}, \quad x > 0, \quad (34)$$

$$\frac{1}{1-e^{-x}} \leq \frac{1+x}{x}, \quad x > 0, \quad (35)$$

отримуємо такі оцінки:

$$\frac{q}{n(1-q)^{s(p)}} \leq \frac{e^{-r/n}}{n(1-e^{-r/n})^2} \leq \frac{1}{n(1+r/n)} \left(\frac{1+r/n}{r/n} \right)^2 = \frac{n+r}{r^2} \leq \frac{2n+1}{r^2} = O(1)nr^{-2}. \quad (36)$$

Встановимо оцінку зверху залишку $R_n(r; \beta; p)_C$ зі співвідношення (29). Покажемо, що за умови (20) для залишку $R_n(r; \beta; p)_C$, означеного рівністю (30), при всіх $1 \leq p \leq \infty$ має місце рівномірна відносно усіх розглядуваних параметрів оцінка

$$R_n(r; \beta; p)_C = O(1)n^{-r+1}r^{-2}, \quad 1 \leq p \leq \infty, \quad \beta \in \mathbb{R}. \quad (37)$$

Застосовуючи нерівність Гельдера до правої частини (30) та враховуючи, що $q = e^{-r/n}$, маємо

$$\begin{aligned} R_n(r; \beta; p)_C &\leq \left\| B_{r,\beta,n}(t) - \left(\frac{e}{n} \right)^r P_{q,\beta,n}(t) \right\|_{p'} = n^{-r} \left\| \sum_{k=n}^{\infty} \left(\left(\frac{n}{k} \right)^r - q^{k-n} \right) \cos \left(kt - \frac{\beta\pi}{2} \right) \right\|_{p'} = \\ &= n^{-r} \left\| \sum_{k=1}^{\infty} \left(\left(1 + \frac{k}{n} \right)^{-r} - e^{-rk/n} \right) \cos \left((k+n)t - \frac{\beta\pi}{2} \right) \right\|_{p'} \leq (2\pi)^{1/p'} n^{-r} \sum_{k=1}^{\infty} \varphi \left(\frac{k}{n} \right), \end{aligned} \quad (38)$$

де

$$\varphi(x) := (1+x)^{-r} - e^{-rx}. \quad (39)$$

Для оцінки зверху величини $\sum_{k=1}^{\infty} \varphi \left(\frac{k}{n} \right)$ нам знадобиться твердження, доведення якого наведемо після доведення теореми 1.

Лема 1 *Нехай $r > 1, n \in \mathbb{N}$ і виконується умова (20). Тоді мають місце нерівності*

$$\sum_{k=1}^{\infty} \varphi \left(\frac{k}{n} \right) < (54e^{-1} + 16 - 8\sqrt{2}) nr^{-2} < 24,5518 nr^{-2}. \quad (40)$$

Оцінка (37) у випадку виконання (20) є наслідком формул ( ) і (40). Тоді, об'єднуючи співвідношення (29), (31), (32) і (36), отримуємо оцінки (21) і (22). Теорему 1 доведено.

Доведення лема 1. Покладемо $m = \left\lfloor \frac{n}{\sqrt{r}} \right\rfloor$, де $[x]$ — ціла частина дійсного числа x . Зрозуміло, що

$$m \leq \frac{n}{\sqrt{r}} < m + 1. \quad (41)$$

Зазначимо, що (див. [19, с. 145])

$$0 \leq \varphi\left(\frac{k}{n}\right) \leq e^{-\frac{rk}{n}} \left(e^{\frac{rk^2}{n(n+k)}} - 1 \right) = \left(e^{-\frac{r}{n}} \right)^k \left(e^{\frac{rk^2}{n(n+k)}} - 1 \right), \quad k \in \mathbb{N}. \quad (42)$$

Крім того, згідно з теоремою Лагранжа, при $1 \leq k \leq m$

$$e^{\frac{rk^2}{n(n+k)}} - 1 \leq e^{\frac{rm^2}{n(n+1)}} \frac{rk^2}{n(n+k)} < e^{\frac{rm^2}{n^2}} \frac{rk^2}{n^2}. \quad (43)$$

В силу (20) $rm^2/n^2 \leq 1$ і, отже,

$$e^{\frac{rm^2}{n^2}} \leq e. \quad (44)$$

Об'єднавши оцінки (42)–(44) і врахувавши, що при довільних $0 < q < 1$

$$\sum_{k=1}^{\infty} q^k k^2 = \frac{q(1+q)}{(1-q)^3}, \quad (45)$$

одержуємо

$$\sum_{k=1}^m \varphi\left(\frac{k}{n}\right) \leq \left(\sum_{k=1}^m \left(e^{-\frac{r}{n}} \right)^k k^2 \right) \frac{er}{n^2} < \left(\sum_{k=1}^{\infty} \left(e^{-\frac{r}{n}} \right)^k k^2 \right) \frac{er}{n^2} = \frac{e^{-\frac{r}{n}} (1 + e^{-\frac{r}{n}}) er}{(1 - e^{-\frac{r}{n}})^3 n^2} < \frac{2e^{-\frac{r}{n}} er}{(1 - e^{-\frac{r}{n}})^3 n^2}. \quad (46)$$

Оскільки, як неважко переконатись, функція $e^{-x}(1+x)^3$ приймає найбільше значення на $(0, +\infty)$ в точці $x_0 = 2$, тобто $\max_{x>0} e^{-x}(1+x)^3 = \frac{27}{e^2}$, то

$$e^{-x} \leq \frac{27}{e^2(1+x)^3}, \quad x > 0. \quad (47)$$

Скориставшись нерівностями (35) і (47), маємо

$$\frac{e^{-\frac{r}{n}}}{(1 - e^{-\frac{r}{n}})^3} \leq \frac{27}{e^2 \left(1 + \frac{r}{n}\right)^3} \frac{\left(1 + \frac{r}{n}\right)^3}{\left(\frac{r}{n}\right)^3} = \frac{27 n^3}{e^2 r^3}. \quad (48)$$

Із (46) і (48) випливає нерівність

$$\sum_{k=1}^m \varphi\left(\frac{k}{n}\right) < \frac{54}{e} nr^{-2}. \quad (49)$$

Далі знайдемо оцінку зверху величини $\sum_{k=m+1}^{\infty} \varphi\left(\frac{k}{n}\right)$. В силу очевидної нерівності

$$\varphi\left(\frac{k}{n}\right) < \left(1 + \frac{k}{n}\right)^{-r}, \quad (50)$$

та нерівності (41), маємо

$$\varphi\left(\frac{m+1}{n}\right) < \left(1 + \frac{m+1}{n}\right)^{-r} < \left(1 + \frac{1}{\sqrt{r}}\right)^{-r} \quad (51)$$

і

$$\begin{aligned} \sum_{k=m+2}^{\infty} \varphi\left(\frac{k}{n}\right) &< \sum_{k=m+2}^{\infty} \left(1 + \frac{k}{n}\right)^{-r} < \int_{m+1}^{\infty} \left(1 + \frac{t}{n}\right)^{-r} dt = n \int_{\frac{m+1}{n}}^{\infty} (1+x)^{-r} dx = \\ &= \frac{n}{r-1} \left(1 + \frac{m+1}{n}\right)^{-r+1} < \frac{n}{r-1} \left(1 + \frac{1}{\sqrt{r}}\right)^{-r+1}. \end{aligned} \quad (52)$$

Функція $\frac{r^2}{r-1} \left(1 + \frac{1}{\sqrt{r}}\right)^{-r+1}$ спадає на проміжку $[2, +\infty)$ і тому

$$\max_{r \geq 2} \frac{r^2}{r-1} \left(1 + \frac{1}{\sqrt{r}}\right)^{-r+1} = 8 - 4\sqrt{2}. \quad (53)$$

Із (51) і (53) отримуємо

$$\begin{aligned} \sum_{k=m+1}^{\infty} \varphi\left(\frac{k}{n}\right) &< \left(\frac{\sqrt{r}}{1+\sqrt{r}} + \frac{n}{r-1}\right) \left(1 + \frac{1}{\sqrt{r}}\right)^{-r+1} = \frac{r+n-\sqrt{r}}{r-1} \left(1 + \frac{1}{\sqrt{r}}\right)^{-r+1} < \\ &< \frac{2n+1-\sqrt{r}}{r-1} \left(1 + \frac{1}{\sqrt{r}}\right)^{-r+1} < \frac{2n}{r^2} \cdot \frac{r^2}{r-1} \left(1 + \frac{1}{\sqrt{r}}\right)^{-r+1} \leq (16 - 8\sqrt{2}) nr^{-2}. \end{aligned} \quad (54)$$

Об'єднавши оцінки (49) і (), одержуємо нерівності (40). Лему 1 доведено.

Теорема 2 Нехай $1 \leq p \leq \infty$, $\beta \in \mathbb{R}$, $r > 1$ і $n \in \mathbb{N}$. Тоді за виконання умови

$$n+1 \leq r \leq n^2 \quad (55)$$

при $p = 1$ має місце формула

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_C = n^{-r} \left(\frac{1}{\pi(1 - e^{-r/n})} + O(1)rn^{-2}e^{-r/n} \right), \quad (56)$$

а при $1 < p \leq \infty$ – формула

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,p}^r)_C = n^{-r} \left(\frac{\|\cos t\|_{p'}}{\pi} F_{p'}^{\frac{1}{p'}} \left(\frac{p'}{2}, \frac{p'}{2}; 1; e^{-2r/n} \right) + O(1)rn^{-2}e^{-r/n} \right), \quad \frac{1}{p} + \frac{1}{p'} = 1, \quad (57)$$

де $F(a, b; c; z)$ – гіпергеометрична функція Гауса вигляду (23). В (56) і (57) $O(1)$ – величини, рівномірно обмежені відносно всіх розглядуваних параметрів.

Доведення теореми 2 будемо проводити за схемою доведення теореми 1. Базуючись на співвідношенні (29) і користуючись рівностями (31) і (32), неважко помітити, що асимптотичні формули (56) і (57) будуть встановлені, якщо за виконання (55) доведемо істинність таких рівномірних по всіх параметрах оцінок:

$$\frac{1}{(1-q)^2} = O(1), \quad \text{де } q = e^{-r/n}, \quad (58)$$

та

$$R_n(r; \beta; p)_C = O(1)rn^{-r-2}e^{-r/n}, \quad 1 \leq p \leq \infty, \quad \beta \in \mathbb{R}. \quad (59)$$

Щоб переконатись в справедливості (58) досить скористатись нерівністю (35) при $x = \frac{r}{n}$ та співвідношенням (55) в силу яких

$$\frac{1}{(1-q)^2} = \frac{1}{(1-e^{-r/n})^2} \leq \left(\frac{1+r/n}{r/n}\right)^2 = \left(\frac{r+n}{r}\right)^2 \leq \frac{2r-1}{r} < 2.$$

Для оцінки залишку $R_n(r; \beta; p)_C$ використаємо ланцюжок співвідношень (), згідно з якими

$$R_n(r; \beta; p)_C = O(1)n^{-r} \sum_{k=1}^{\infty} \varphi\left(\frac{k}{n}\right). \quad (60)$$

Як впливає з доведення теореми 3 роботи С.Б. Стечкаїна [19, с. 147] при $n \in \mathbb{N}$ і $n+1 \leq r \leq n^2$ рівномірно відносно усіх розглядуваних параметрів справедлива оцінка

$$\sum_{k=1}^{\infty} \varphi\left(\frac{k}{n}\right) = O(1)rn^{-2}e^{-r/n}. \quad (61)$$

Оцінка (59) впливає безпосередньо із формул (60) та (61). Теорему 2 доведено.

3. Наближення функцій з класів $W_{\beta,1}^r$ сумами Фур'є в інтегральних метриках.

Теорема 3 Нехай $1 \leq p \leq \infty$, $\beta \in \mathbb{R}$, $r > 1$ і $n \in \mathbb{N}$. Тоді за виконання умови $\sqrt{n}+1 \leq r \leq n+1$ при $1 \leq p < \infty$ має місце формула

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_{L_p} = n^{-r} \left(\frac{\|\cos t\|_p}{\pi} F_p^{\frac{1}{p}}\left(\frac{p}{2}, \frac{p}{2}; 1; e^{-2r/n}\right) + O(1)nr^{-2} \right), \quad \frac{1}{p} + \frac{1}{p'} = 1, \quad (62)$$

а при $p = \infty$ — формула

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_{L_\infty} = n^{-r} \left(\frac{1}{\pi(1-e^{-r/n})} + O(1)nr^{-2} \right), \quad (63)$$

де $F(a, b; c; z)$ — гіпергеометрична функція Гаусса вигляду (23), а $O(1)$ — величини, рівномірно обмежені відносно всіх розглядуваних параметрів.

Доведення теореми 3. Аналогічно до того, як це реалізовано при доведенні теореми 1, подамо величину $\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_{L_p}$, $r > 1$, $1 \leq p \leq \infty$, $\beta \in \mathbb{R}$, у вигляді

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_{L_p} = \left(\frac{e}{n}\right)^r \mathcal{E}_n(C_{\beta,1}^q)_{L_p} + O(1)R_n(r; \beta; 1)_{L_p}, \quad (64)$$

де

$$\mathcal{E}_n(C_{\beta,1}^q)_{L_p} = \frac{1}{\pi} \sup_{\varphi \in B_1^0} \left\| \int_{-\pi}^{\pi} \varphi(x-t) P_{q,\beta,n}(t) dt \right\|_p, \quad q = e^{-r/n}, \quad (65)$$

$$R_n(r; \beta; 1)_{L_p} := \sup_{\varphi \in B_1^0} \left\| \int_{-\pi}^{\pi} \varphi(x-t) R_n(r; \beta)(t) dt \right\|_p, \quad (66)$$

а $R_n(r; \beta)(t)$ означено рівністю (28).

Як випливає з теореми 1 роботи [26] та формули (25) роботи [27] при довільних $1 \leq p \leq \infty$ для величин $\mathcal{E}_n(C_{\beta,1}^q)_{L_p}$, $0 < q < 1$, $\beta \in \mathbb{R}$, мають місце асимптотичні рівності

$$\mathcal{E}_n(C_{\beta,1}^q)_{L_p} = \begin{cases} q^n \left(\frac{\|\cos t\|_p}{\pi} F^{\frac{1}{p}} \left(\frac{p}{2}, \frac{p}{2}; 1; q^2 \right) + O(1) \frac{q}{n(1-q)^{s(p')}} \right), & 1 \leq p < \infty, \frac{1}{p} + \frac{1}{p'} = 1, \\ q^n \left(\frac{1}{\pi(1-q)} + O(1) \frac{q}{n(1-q)^2} \right), & p = \infty, \end{cases} \quad (67)$$

в яких $s(\cdot)$ означається співвідношенням (33), а $O(1)$ — величини, що рівномірно обмежені відносно усіх розглядуваних параметрів.

В роботі [24, с. 250] було доведено, що для величин $\mathcal{E}_n(C_{\beta,1}^q)_{L_p}$ при $p = 2$ виконується рівність

$$\mathcal{E}_n(C_{\beta,1}^q)_{L_2} = \frac{q^n}{\sqrt{\pi(1-q^2)}}, \quad 0 < q < 1, \beta \in \mathbb{R}, n \in \mathbb{N}. \quad (68)$$

Рівність (68) уточнює асимптотичну рівність (67) при $p = 2$ в тому сенсі, що зазначена рівність (67) при $s = 2$ залишається вірною, якщо в ній обнулити залишковий член.

Отже, взявши до уваги формули (67), (68) та очевидну рівність $F(1, 1; 1; q^2) = \frac{1}{1-q^2}$, $q \in (0, 1)$, для всіх $0 < q < 1$, $\beta \in \mathbb{R}$ і $1 \leq p \leq \infty$ можемо записати

$$\mathcal{E}_n(C_{\beta,1}^q)_{L_p} = \begin{cases} q^n \left(\frac{\|\cos t\|_p}{\pi} F^{\frac{1}{p}} \left(\frac{p}{2}, \frac{p}{2}; 1; q^2 \right) + O(1) \frac{\xi(p)q}{n(1-q)^{s(p')}} \right), & 1 \leq p < \infty, \frac{1}{p} + \frac{1}{p'} = 1, \\ q^n \left(\frac{1}{\pi(1-q)} + O(1) \frac{q}{n(1-q)^2} \right), & p = \infty, \end{cases} \quad (69)$$

в яких $\xi(\cdot)$ і $s(\cdot)$ означено формулами (33), а $O(1)$ — величини, що рівномірно обмежені відносно усіх розглядуваних параметрів.

Застосовуючи до правої частини (66) твердження 1.5.5 із роботи [28, с. 43], згідно з яким для L_p -норми згортки $(\varphi * K)(\cdot) = \frac{1}{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} \varphi(\cdot - t)K(t)dt$, де $\varphi \in L_1$, $K \in L_p$, $1 \leq p \leq \infty$,

$$\|\varphi * K\|_p \leq \frac{1}{\pi} \|\varphi\|_1 \|K\|_p, \quad (70)$$

та враховуючи оцінку (40), для залишку $R_n(r; \beta; 1)_{L_p}$ при $1 \leq p \leq \infty$, $\beta \in \mathbb{R}$ і виконанні умови (20), одержуємо

$$R_n(r; \beta; 1)_{L_p} \leq \|R_n(r; \beta)(t)\|_p \leq (2\pi)^{1/p} n^{-r} \sum_{k=1}^{\infty} \varphi \left(\frac{k}{n} \right) = O(1) n^{1-r} r^{-2}. \quad (71)$$

Із (36), (64), (69) та (71) отримуємо рівності (62) і (63). Теорему 3 доведено.

Теорема 4 *Нехай $1 \leq p \leq \infty$, $\beta \in \mathbb{R}$, $r > 1$ і $n \in \mathbb{N}$. Тоді за виконання умови $n + 1 \leq r \leq n^2$ при $1 \leq p < \infty$ має місце рівність*

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_{L_p} = n^{-r} \left(\frac{\|\cos t\|_p}{\pi} F^{\frac{1}{p}} \left(\frac{p}{2}, \frac{p}{2}; 1; e^{-2r/n} \right) + O(1) r n^{-2} e^{-r/n} \right), \quad \frac{1}{p} + \frac{1}{p'} = 1, \quad (72)$$

а при $p = \infty$ – рівність

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_{L_\infty} = n^{-r} \left(\frac{1}{\pi(1 - e^{-r/n})} + O(1)rn^{-2}e^{-r/n} \right), \quad (73)$$

де $F(a, b; c; z)$ – гіпергеометрична функція Гаусса вигляду (23), а $O(1)$ – величини, рівномірно обмежені відносно всіх розглянутих параметрів.

Доведення теореми 4. За умови $n + 1 \leq r \leq n^2$ в силу (61), (66) і (70)

$$R_n(r; \beta; 1)_{L_p} = \|R_n(r; \beta)(t)\|_p \leq (2\pi)^{1/p} n^{-r} \sum_{k=1}^{\infty} \varphi\left(\frac{k}{n}\right) = O(1)rn^{-r-2}e^{-r/n}. \quad (74)$$

Об'єднуючи співвідношення (64), (69) та (74), для величин $\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_{L_p}$ за виконання умови (55) отримуємо рівності

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_{L_p} = \begin{cases} n^{-r} \left(\frac{\|\cos t\|_p}{\pi} F_p^{\frac{1}{p}}\left(\frac{p}{2}, \frac{p}{2}; 1; e^{-2r/n}\right) + O(1)rn^{-2}e^{-r/n} \right), & 1 \leq p < \infty, \\ n^{-r} \left(\frac{1}{\pi(1 - e^{-r/n})} + O(1)rn^{-2}e^{-r/n} \right), & p = \infty, \end{cases}$$

Теорему 4 доведено.

Зрозуміло, що у формулах (63) і (73) величини $\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_{L_\infty}$ можна замінити на $\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_C$ і, по суті, зазначені оцінки збігаються з оцінками (21) і (56), відповідно. Доцільність їх наведення у теоремах 3 та 4 мотивується завершеністю формулювання останніх відносно параметра p ($1 \leq p \leq \infty$).

В ході доведення теорем 1 – 4 суттєвим чином були використані асимптотичні рівності для точних верхніх меж відхилень сум Фур'є на класах інтегралів Пуассона $C_{\beta,p}^q$ (формули (31), (32), (67)). Завдяки роботам [1, 2, 17, 18, 29, 30] аналогічні асимптотичні рівності встановлено і для класів узагальнених інтегралів Пуассона $C_{\beta,p}^{\alpha,r}$ (див., наприклад, [30]).

4. Зауваження та наслідки.

Зауваження 1 Формули (21), (22), (56), (57), (62), (63), (72) і (73), які фігурують в теоремах 1–4 є асимптотичними рівностями при $r \rightarrow \infty, n \rightarrow \infty$ у випадку, коли частка $\frac{r}{n}$ обмежена зверху і низу деякими додатними числами K_1 і K_2 :

$$0 < K_1 \leq \frac{r}{n} \leq K_2 < +\infty. \quad (75)$$

Дійсно, нехай спочатку $\sqrt{n} + 1 \leq r \leq n + 1$. В цьому випадку

$$0 < K_1 \leq \frac{r}{n} \leq 2 \quad (76)$$

і, отже, можна записати

$$\frac{n}{r^2} = O\left(\frac{1}{r}\right). \quad (77)$$

Далі, з урахуванням (76), маємо

$$\frac{1}{1 - e^{-r/n}} \geq \frac{1}{1 - e^{-2}}, \quad (78)$$

$$F\left(s, s; 1; e^{-2r/n}\right) \geq F\left(s, s; 1; e^{-4}\right), \quad s > 0. \quad (79)$$

Із співвідношень (76), (78) і (79) випливає, що за умови (75) формули (21), (22), (62) і (63) є асимптотичними рівностями при $r \rightarrow \infty$ і $n \rightarrow \infty$. При цьому у (21) і (22) та (62) і (63) залишковий член $O(1)nr^{-2}$ можна замінити на $O\left(\frac{1}{r}\right)$.

Нехай, далі, $n + 1 \leq r \leq n^2$. В цьому випадку

$$1 < \frac{r}{n} \leq K_2 < +\infty, \quad (80)$$

і, отже,

$$\frac{r}{n^2}e^{-r/n} = O\left(\frac{1}{r}\right). \quad (81)$$

Очевидно також, що

$$\frac{1}{1 - e^{-r/n}} > 1, \quad (82)$$

$$F\left(s, s; 1; e^{-2r/n}\right) > 1, \quad s > 0. \quad (83)$$

Із співвідношень (81), (82) і (83) випливає, що формули (56), (57), (72) і (73) за умови (75) також є асимптотичними рівностями при $r \rightarrow \infty$ і $n \rightarrow \infty$.

Зауваження 2 *Формули (21), (22), (62) і (63) з теорем 1 і 3 є асимптотичними рівностями при $r \rightarrow \infty, n \rightarrow \infty$ у випадку, коли*

$$\lim_{\substack{r \rightarrow \infty \\ n \rightarrow \infty}} \frac{r}{n} = 0. \quad (84)$$

Дійсно, в силу умови $\sqrt{n} + 1 \leq r \leq n + 1$, що фігурує в зазначених теоремах, має місце нерівність

$$\frac{n}{r^2} \leq 1, \quad (85)$$

а, отже, залишкові члени у формулах (21), (22), (62) і (63) рівномірно обмежені по усіх параметрах. Залишається показати, що головні члени у зазначених формулах за виконання умови (84) прямують до нескінченності при $r \rightarrow \infty$ і $n \rightarrow \infty$. Оскільки

$$\frac{1}{1 - e^{-x}} = \frac{1}{x} + O(1) \quad \text{при } x \rightarrow 0, \quad (86)$$

то за умови (84) справджується асимптотична рівність

$$\frac{1}{1 - e^{-r/n}} = \frac{n}{r} + O(1). \quad (87)$$

Із (84), (85) і (87) випливає, що формули (21) і (62) є асимптотичними рівностями. Більш того, насправді ми довели наступне твердження.

Наслідок 1 *Нехай $\sqrt{n} + 1 \leq r \leq n + 1, n \in \mathbb{N}, \beta \in \mathbb{R}$ і має місце (84). Тоді при $r \rightarrow \infty$ і $n \rightarrow \infty$ виконується асимптотична рівність*

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_C = \mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_{L^\infty} = \frac{1}{rn^{r-1}} \left(\frac{1}{\pi} + O\left(\frac{r}{n} + \frac{1}{r}\right) \right). \quad (88)$$

Покажемо далі, що за умови (84)

$$\lim_{\substack{r \rightarrow \infty \\ n \rightarrow \infty}} F^{1/s} \left(\frac{s}{2}, \frac{s}{2}; 1; e^{-2r/n} \right) = +\infty, \quad s > 0. \quad (89)$$

Як показано в [27, формула (25)]

$$F^{1/s} \left(\frac{s}{2}, \frac{s}{2}; 1; q^2 \right) = \left(\frac{1}{2\pi} \int_0^{2\pi} \left| \frac{1}{\sqrt{1 - 2q \cos x + q^2}} \right|^s dx \right)^{1/s}, \quad s \geq 1, \quad q \in (0, 1), \quad (90)$$

тому, враховуючи, що величина

$$\left(\frac{1}{2\pi} \int_0^{2\pi} \left| \frac{1}{\sqrt{1 - 2q \cos x + q^2}} \right|^s dx \right)^{1/s}$$

зростає по параметру s на $[1, +\infty)$, отримуємо, що

$$F^{1/s} \left(\frac{s}{2}, \frac{s}{2}; 1; q^2 \right) \geq F \left(\frac{1}{2}, \frac{1}{2}; 1; q^2 \right) = \frac{1}{2\pi} \int_0^{2\pi} \frac{dx}{\sqrt{1 - 2q \cos x + q^2}} = \frac{2}{\pi} \mathbf{K}(q), \quad (91)$$

де $\mathbf{K}(q)$ — повний еліптичний інтеграл першого роду.

Із (91) і асимптотичного розкладу величини $\mathbf{K}(q)$

$$\mathbf{K}(q) = \frac{1}{2} \ln \frac{1}{1-q} + C + o(1), \quad q \rightarrow 1-0$$

(див. [31, Гл. 22]), а також формули (87) маємо

$$F^{1/s} \left(\frac{s}{2}, \frac{s}{2}; 1; e^{-2r/n} \right) \geq \frac{1}{\pi} \ln \frac{1}{1 - e^{-r/n}} + O(1) = \frac{1}{\pi} \ln \frac{n}{r} + O(1) \rightarrow \infty. \quad (92)$$

Із (85) і (92) випливає, що за умови (84) оцінки (21) і (62) є асимптотичними рівностями при $r \rightarrow \infty$ і $n \rightarrow \infty$.

Зауваження 3 *Формули (56), (57), (72) і (73), які фігурують в теоремах 2 і 4 є асимптотичними рівностями при $r \rightarrow \infty, n \rightarrow \infty$ у випадку, коли*

$$\lim_{\substack{r \rightarrow \infty \\ n \rightarrow \infty}} \frac{r}{n} = +\infty. \quad (93)$$

Дійсно, як зазначалось раніше, в силу умови $n + 1 \leq r \leq n^2$ має місце оцінка (81) і, крім того, в силу (93)

$$\frac{1}{1 - e^{-r/n}} = 1 + e^{-r/n} + O(1)e^{-2r/n}. \quad (94)$$

Із (81) і (94) випливає, що формули (56) і (73) є асимптотичними рівностями. Більш того, ми тим самим довели наступне твердження.

Наслідок 2 Нехай $n + 1 \leq r \leq n^2$, $n \in \mathbb{N}$, $\beta \in \mathbb{R}$ і має місце (93). Тоді при $r \rightarrow \infty$ і $n \rightarrow \infty$ виконується асимптотична рівність

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_C = \mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_{L_\infty} = \frac{1}{n^r} \left(\frac{1}{\pi} + \frac{1}{\pi} e^{-r/n} + O(1) \left(\frac{r}{n^2} + e^{-r/n} \right) e^{-r/n} \right). \quad (95)$$

Із співвідношень (90) і (91) для величини $F^{1/s} \left(\frac{s}{2}, \frac{s}{2}; 1; q^2 \right)$ впливає двостороння оцінка

$$\frac{2}{\pi} \mathbf{K}(q) \leq F^{1/s} \left(\frac{s}{2}, \frac{s}{2}; 1; q^2 \right) \leq \frac{1}{1-q}, \quad s \geq 1, \quad q \in (0, 1). \quad (96)$$

Оскільки в силу (91)

$$\mathbf{K}(q) = \frac{\pi}{2} + O(q^2), \quad (97)$$

то із (96) при $q = e^{-r/n}$ за умови (93) впливає асимптотична при $r \rightarrow \infty$ і $n \rightarrow \infty$ рівність

$$F^{1/s} \left(\frac{s}{2}, \frac{s}{2}; 1; e^{-2r/n} \right) = 1 + O(1)e^{-r/n}, \quad 1 \leq s < \infty. \quad (98)$$

Із (81) і (98) впливає, що за умови (93) формули (57) і (72) є асимптотичними при $r \rightarrow \infty$ і $n \rightarrow \infty$ рівностями. При цьому нами встановлено наступне твердження.

Наслідок 3 Нехай $1 \leq p \leq \infty$, $n \in \mathbb{N}$, $\beta \in \mathbb{R}$ і $n + 1 \leq r \leq n^2$. Тоді за виконання умови умови (93) мають місце асимптотичні при $r \rightarrow \infty$ і $n \rightarrow \infty$ рівності

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,p}^r)_C = \frac{1}{n^r} \left(\frac{\|\cos t\|_{p'}}{\pi} + O(1)e^{-r/n} \right), \quad \frac{1}{p} + \frac{1}{p'} = 1, \quad (99)$$

$$\mathcal{E}_n(W_{\beta,1}^r)_{L_p} = \frac{1}{n^r} \left(\frac{\|\cos t\|_p}{\pi} + O(1)e^{-r/n} \right), \quad (100)$$

Утім асимптотичні рівності (99) і (100) впливають також із (14) і (15), відповідно. Отже формули (14) і (15) та (56), (57), (72) і (73) повністю узгоджуються між собою.

Зауваження 4 Оцінки (21) і (56) є граничними випадками оцінок (22) і (57) при $p' \rightarrow \infty$. Аналогічно, оцінки (63) і (73) є граничними випадками оцінок (62) і (72) при $p \rightarrow \infty$.

Щоб у цьому переконатись треба перейти до границі при $s \rightarrow \infty$ у формулі (90):

$$\begin{aligned} \lim_{s \rightarrow \infty} F^{1/s} \left(\frac{s}{2}, \frac{s}{2}; 1; q^2 \right) &= \lim_{s \rightarrow \infty} \frac{1}{(2\pi)^{1/s}} \left(\int_0^{2\pi} \left| \frac{1}{\sqrt{1 - 2q \cos x + q^2}} \right|^s dx \right)^{1/s} = \\ &= \left\| \frac{1}{\sqrt{1 - 2q \cos(\cdot) + q^2}} \right\|_{L_\infty} = \frac{1}{1-q}. \end{aligned} \quad (101)$$

Далі залишається застосувати ( ) при $q = e^{-r/n}$ і $s = p'$ або $s = p$.

Література

- [1] A. I. Stepanets, *Classification and Approximation of Periodic Functions*, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, (1995).
- [2] A. I. Stepanets, *Methods of Approximation Theory*, Utrecht, VSP, (2005).
- [3] B. Sz.-Nagy, *Über gewisse Extremalfragen bei transformierten trigonometrischen Entwicklungen. 1. Periodischer Fall*, Ber. Math.-Phys. Kl. Akad. Wiss., Leipzig, **90**, (1938), 103–134, (German).
- [4] S. B. Stechkin, *On the best approximation of certain classes of periodic functions by trigonometric polynomials*, Izv. Akad. Nauk SSSR, Ser. Mat., **20**, (1956), 643–648, (Russian).
- [5] V.N. Temlyakov, *Approximation of periodic functions*. Computational Mathematics and Analysis Series. Nova Science Publ. Inc., NY, 1993.
- [6] A. N. Kolmogorov, *On the order of the remainders of the Fourier series of differentiable functions*, in: A. N. Kolmogorov, *Selected Works. Mathematics and Mechanics*, Nauka, Moscow, (1985), pp. 179–185, (Russian).
- [7] V. T. Pinkevich, *On the order of the remainders of the Fourier series of functions differentiable in the sense of Weyl*, Izv. Akad. Nauk SSSR, Ser. Mat., **4**, (1940), 521–528, (Russian).
- [8] S. M. Nikol'skii, *An asymptotic estimation of the remainder under approximation by Fourier sums*, Dokl. Akad. Nauk SSSR, **32**, (1941), 386–389, (Russian).
- [9] A. V. Efimov, *Approximation of continuous periodic functions by Fourier sums*, Izv. Akad. Nauk SSSR, Ser. Mat., **24**, (1960), 243–296, (Russian).
- [10] S. A. Telyakovskii, *On the norms of trigonometric polynomials and approximation of differentiable functions by the linear means of their Fourier series*, Tr. Mat. Inst. Akad. Nauk SSSR, **62**, (1961), 61–97, (Russian).
- [11] S. M. Nikol'skii, *Approximation of functions in the mean by trigonometric polynomials*, Izv. Akad. Nauk SSSR, Ser. Mat., **10**, (1946), 207–256, (Russian).
- [12] S. B. Stechkin and S. A. Telyakovskii, *On approximation of differentiable functions by trigonometric polynomials in the L metric*, Tr. Mat. Inst. Akad. Nauk SSSR, **88**, (1967), 20–29, (Russian).
- [13] I. G. Sokolov, *The remainder term of the Fourier series of differentiable functions*, Dokl. Akad. Nauk SSSR, **103**, (1955), 23–26, (Russian).
- [14] S. G. Selivanova, *Approximation by Fourier sums of the functions possessing a derivative satisfying the Lipschitz condition*, Dokl. Akad. Nauk SSSR, **105**, (1955), 909–912, (Russian).
- [15] G. I. Natanson, *Approximation by Fourier sums of functions possessing different structural properties on different parts of the domain of definition*, Vestn. Leningr. Univ., **19**, (1961), 20–35, (Russian).
- [16] S. A. Telyakovskii, *Approximation of differentiable functions by the partial sums of their Fourier series*, Math. Notes, **4**, (1968), 668–673.
- [17] S. A. Telyakovskii, *Approximation of functions of high smoothness by Fourier sums*, Ukr. Math. J., **41**, (1989), 444–451.
- [18] S. A. Telyakovskii, *On approximation by Fourier sums of differentiable functions of high smoothness*, (Russian) Trudy Mat. Inst. Steklov. **198** (1992), 193–211; translation in Proc. Steklov Inst. Math. **1994**, no. 1(198), 183–201.

- [19] S. B. Stechkin, *An estimation of the remainders of the Fourier series of differentiable functions*, Tr. Mat. Inst. Akad. Nauk SSSR, **145**, (1980), 126–151, (Russian).
- [20] A.S. Serdyuk, I.V. Sokolenko, *Approximation by Fourier sums in classes of differentiable functions with high exponents of smoothness*, Methods of Functional Analysis and Topology. Vol. 25 (2019), №4, pp. 381-387.
- [21] A.S. Serdyuk, I.V. Sokolenko, *Asymptotic Estimates for the Best Uniform Approximations of Classes of Convolution of Periodic Functions of High Smoothness*, Journal of Mathematical Sciences, Vol. 252, pp. 526–540 (2021).
- [22] А.С. Сердюк, І.В. Соколенко. Наближення інтерполяційними тригонометричними поліномами в метриках просторів L_p на класах періодичних цілих функцій // Укр. мат. журн. - 2019. - 71, № 2. - С. 283-292.
- [23] A.S. Serdyuk, I.V. Sokolenko, *Uniform approximation of classes of $(\psi, \bar{\beta})$ -differentiable functions by linear methods*, Approximation Theory of Functions and Related Problems, Zb. prac' Inst. mat. NAN Ukr., Kyiv, **8**, (2011), no. 1, 181–189. (Ukrainian)
- [24] A. S. Serdyuk and I. V. Sokolenko, *Approximation by linear methods of classes of $(\psi, \bar{\beta})$ -differentiable functions*, Approximation Theory of Functions and Related Problems, Zb. prac' Inst. mat. NAN Ukr., Kyiv, **10**, (2013), no. 1, 245–254, (Ukrainian).
- [25] A. S. Serdyuk, *Approximation of classes of analytic functions by Fourier sums in the uniform metric*, Ukrainian Math. J., **57**, (2005), no. 8, 1275–1296.
- [26] A. S. Serdyuk, *Approximation of classes of analytic functions by Fourier sums in the metric of the space L_p* , Ukrainian Math. J., **57**, (2005), no. 10, 1635–1651.
- [27] А. С. Сердюк, *Наближення інтерполяційними тригонометричними поліномами на класах періодичних аналітичних функцій*, Укр. мат. журн. — 2012. — 64, № 5. — С. 698–712.
- [28] Н. П. Корнейчук *Точные константы в теории приближения*. — М.: Наука, 1987. — 423 с.
- [29] А. С. Сердюк, Т. А. Степанюк, *Наближення класів узагальнених інтегралів Пуассона сумами Фур'є в метриках просторів L_s* , Укр. мат. журн. - 2017. - 69, № 5. - С. 695-704.
- [30] A. S. Serdyuk, T. A. Stepanyuk, *Uniform Approximations by Fourier Sums in Classes of Generalized Poisson Integrals*, Analysis Math., 45 (1) (2019), 201–236.
- [31] Э. Т. Уиттекер, Дж. Н. Ватсон, *Курс современного анализа*, М.: Физматгиз, 1983.